

CENTRE FOR SECURITY AND MILITARY STRATEGIC STUDIES
UNIVERSITY OF DEFENCE

OPERAČNÍ PROSTŘEDÍ

IMPLIKACE PRO POUŽITÍ A ROZVOJ
OZBROJENÝCH SIL ČR 2018

JÁN SPIŠÁK, ZDENĚK PETRÁŠ, MAREK FIEBICH, TOMÁŠ RAK,
JAN GIRETH, RICHARD SAIBERT

OPERAČNÍ PROSTŘEDÍ

IMPLIKACE PRO POUŽITÍ A ROZVOJ OZBROJENÝCH SIL ČR 2018

JÁN SPIŠÁK A KOL.

BRNO 2019

AUTORSKÝ KOLEKTIV

Ing. Ján Spišák, Ph.D.

Ing. Zdeněk Petráš, Ph.D.

Mgr. Marek Fiebich, M.A.

Ing. Tomáš Rak

Ing. Jan Gireth, Ph.D.

Ing. Richard Saibert

Tato odborná studie je dílčím výsledkem projektu STRATAL - Strategické alternativy, řešeného na Univerzitě obrany.

Studie *Operační prostředí: Implikace pro použití a rozvoj ozbrojených sil ČR 2018* prošla recenzním řízením ediční komise CBVSS. Recenzi v rámci recenzního řízení vypracoval generálmajor Ing. Jaromír Alan, MSc. a generálmajor Ing. Ivo Střecha.

Centrum bezpečnostních a vojenskostrategických studií (CBVSS)

CBVSS je součástí Univerzity obrany a je dle zákona č. 111(1998 Sb., § 22 odst. 1, písm. c), vymezeno jako jiné pracoviště pro vzdělávání a tvůrčí činnost. Jeho posláním je zejména:

- Vědeckovýzkumná činnost v oblastech bezpečnostních studií, strategického leadershipu, vojenského umění, strategického řízení a obranného plánování, která je uskutečňována pro potřeby strategické úrovně rozhodování, řízení obrany státu a výstavby ozbrojených sil ČR.
- Příprava vojenských a civilních odborníků resortu ministerstva obrany a ozbrojených sil v odborných a kariérových kurzech (KGŠ, KVD).
- Expertní, publikační a popularizační činnost (mj. garantuje vydávání časopisů *Vojenské rozhledy* a *Obrana a strategie*).

ISBN 978-80-7582-094-5

Úvod

Cílem studie *Operační prostředí: Implikace pro použití a rozvoj ozbrojených sil ČR 2018*, která je aktualizovanou verzí předcházející studie z roku 2018¹, je posoudit vývojové tendence operačního prostředí a poskytnout alternativní pohled na potřebu rozvoje požadovaných schopností ozbrojených sil pro jejich působení v operacích.

Závěr předcházející studie poukazuje na vývojové trendy, jež s sebou přináší rychlé a často nekomfortní změny, které vyžadují přehodnocení mnoha aspektů strategie, politiky a běžného života. Trendy vývoje operačního prostředí, tak jak jsou v tomto dokumentu zachyceny, vyjadřují dynamiku a utváření budoucích aspektů společnosti a mezinárodního vývoje, včetně bezpečnostní politiky a způsobu válčení. Pokud má být na tyto změny patřičně reagováno, je důležité vyhodnotit, do jaké míry jsou stávající schopnosti ozbrojených sil adekvátní a posoudit, zda nebude nutné revidovat způsob jejich dosahování v kvalitativním a kvantitativním ohledu. Analýza vývoje budoucího operačního prostředí tak představuje jeden z klíčových kroků v celém procesu výstavby ozbrojených sil, jež se budou podílet na eliminaci bezpečnostních hrozeb, vyplývajících z nestability současného světa.

Záměrem aktualizované verze je vytvořit ucelený obraz o podmínkách použití ozbrojených sil v budoucích konfliktech, v kontextu nových vývojových trendů operačního prostředí, a tím také iniciovat odbornou diskuzi o nastavení podmínek pro cílevědomý a koncepční rozvoj schopností ozbrojených sil.

¹ SPIŠÁK, Ján a Josef PROCHÁZKA. *Operační prostředí 2018: implikace pro použití a rozvoj ozbrojených sil ČR*. Brno: Univerzita obrany, 2018. ISBN 978-80-7582-054-9.

METODOLOGIE

Studie je zpracována na základě výsledků výzkumu a analýz Centra bezpečnostních a vojenskostrategických studií, s využitím zahraničních a národních strategických dokumentů, studií a dalších analytických materiálů hodnotících vývojové trendy operačního prostředí v kontextu globálního vývoje bezpečnostní situace v současném světě. Studie využívá především dokumenty zpracované k předmětné problematice v rámci NATO a EU a aplikuje poznatky identifikované v národních dokumentech vybraných zemí, mapujících stávající stav a další předpokládaný vývoj operačního prostředí v zájmových geografických oblastech.²

Studie hodnotí dlouhodobé vývojové trendy operačního prostředí. Predikce jejich dalšího směřování je nicméně problematická. Přesný obraz budoucnosti může být ovlivněn novými tendencemi či specifickými jevy, protože vývoj prostředí je nejistý a vysoce dynamický.

Pro potřeby studie je *operační prostředí* (operating environment)³ charakterizováno následovně: „*Operační prostředí je součástí bezpečnostního prostředí. Je prostorem zájmů vojenských a nevojenských, mezinárodních, nadnárodních, národních celků i dalších aktérů mezinárodního dění. Operační prostředí je tvořeno souborem (kombinací) činitelů, podmínek, okolností a vlivů určujících způsob použití ozbrojených sil a jejich schopností, které budou ovlivňovat rozhodování velitelů při plánování a vedení vojenských operací.*“⁴

Pojem operační prostředí je ve studii spojován s použitím ozbrojených sil a s požadavky pro jejich výstavbu a přípravu. Mezi hlavní činitele a prvky, které jsou předmětem hodnocení operačního prostředí, patří protivník, terén a klimatické podmínky, místní obyvatelstvo, životní a kulturní prostředí, technologie a informace a informační prostředí.

STRATEGICKÝ KONTEXT

Vývoj v operačním prostředí je úzce provázán s vývojem bezpečnostního prostředí. Současné bezpečnostní prostředí vykazuje značnou míru nestability, nejistoty, komplexnosti a provázanosti jevů a hrozeb. Strategické trendy, jež vyplývají z analýzy bezpečnostního prostředí, poskytují důležitý vstup pro zkoumání dynamiky vývoje operačního prostředí a z něj se odvíjející analýzu charakteristik budoucích konfliktů, jejich projevů, intenzity a možného trvání. Bezpečnostní prostředí se v posledním období viditelně zhoršuje; povaha hrozeb z něj vyplývajících je spojena s výrazným nárůstem rizik pro západní svět. V různých částech světa vzrůstá napětí, které může expandovat neočekávaným směrem a způsobem s pozitivními, ale zejména negativními dopady na bezpečnost, strategické a životní zájmy a celkovou prosperitu České republiky.

² Viz příloha 1.

³ AAP-06 NATO GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS (ENGLISH AND FRENCH) definuje operační prostředí následovně: „*A composite of the conditions, circumstances, and influences that affect the employment of capabilities and bear on the decisions of the commander.*“

⁴ Future operating environment 2030.

Globální bezpečnostní výzvy

Analýza bezpečnostního prostředí prokázala, že kritickým faktorem, který bude mít zásadní dopad na vývoj operačního prostředí je rostoucí míra globalizace. Bezpečností prostředí je v současném globalizovaném světě komplexnější a zahrnuje celou řadu dimenzí, které ještě před několika lety nemusely být brány v úvahu a ze kterých se generuje zvyšující se nestabilita a nejistota.⁵ Rostoucí vzájemná závislost a zvýšená úloha globálních institucí dále zvýrazní politickou a právní komplexnost, ve které budou ozbrojené síly působit.

Ačkoliv země euroatlantického regionu prožívají jedno z nejbezpečnějších období ve své historii, narůstá rozsah, různorodost a provázanost hrozeb, které mohou stávající bezpečnostní stabilitu narušit. Faktorem spojeným s nárůstem těchto hrozeb je však i obtížnější prediktabilita výskytu a podoby těchto hrozeb. Za těchto podmínek je složité jednoznačně definovat protivníka či zřetelnou hranici válečné agrese a vyhodnotit vhodné reakce, zahrnující použití ozbrojených sil a stanovení parametrů jejich rozvoje.

Rostoucí nerovnost mezi oblastmi globálně propojenými ekonomicky, technologicky a sociálně, a těmi, které z globalizace nijak netěží, může zvýšit pocit deprivace a odporu. Antiglobalizace a jiné prvky udržování napětí by mohly rozpoutat asymetrické reakce deprimovaných skupin a posílit živnou půdu pro teroristy a jejich rekrutování.

Některé z těchto budoucích oblastí se mohou shodovat s oblastmi, kde jsou těženy důležité přírodní zdroje, fosilní paliva nevyjímaje. Budoucí krize a konflikty budou mít jak vojenské, tak nevojenské aspekty. Akteři, příčiny a prostředí mají jeden na druhého vzájemně komplexní vliv.

Za účelem řešení těchto konfliktů bude mezinárodní společenství nuceno využívat celé spektrum svých nástrojů v rozsahu od poskytnutí pomoci a rozvoji infrastruktury až po vedení intenzivních vojenských operací. Globalizace vede k silnější vzájemné závislosti mezi státy, což na jedné straně může redukovat riziko mezistátních vojenských konfliktů, ale na druhé straně může umožňovat jejich přerůstání do dalších zemí. Tudiž průběh konfliktů a bezpečnostních problémů bude charakterizován zpravidla asymetrickými a nepravidelnými akcemi s účastí nestátních aktérů, kteří budou ve vyšší míře používat neomezené způsoby válčení a zaměří se na netradiční cíle.⁶

Aliance a spojenectví

Součinnost se spojenci a partnery v rámci mezinárodních organizací zůstane preferovanou metodou mezinárodního zapojení České republiky. NATO zůstane rozhodujícím prvkem obranného systému, na nějž bude Česká republika v budoucnosti dále spoléhat. Od ozbrojených sil zemí NATO a EU se očekává jejich připravenost na společné působení s dalšími nečlenskými zeměmi a s národními a mezinárodními organizacemi, především pak s OSN, a také s různými nevládními organizacemi. Budoucí operace budou mít v zásadě civilně-vojenský charakter a budou chápány jako komplexní, kombinující vojenské i právně vynucené činnosti, humanitární pomoc, diplomatické, ekonomické,

⁵ STOJAR, Richard. *Bezpečnostní prostředí 2018: implikace pro obrannou politiku a ozbrojené síly ČR*. Brno: Univerzita obrany, 2018. s. 3. ISBN 978-80-7582-053-2.

⁶ EUROPEAN DEFENCE AGENCY, ed. *An Initial Long Term Vision for European Defence Capability and Capacity Needs*. EDA. Brussels, Belgium, 2006. S. 6-8. Dostupné také z: <https://bit.ly/2HJq7Hd>

legální a jiné akce. Operace budou plánovány a vedeny v kooperativním postoji se spojenci a partnery a s ohledem na různé nástroje mezinárodního práva. Vojenské prvky budou mít schopnost přesouvat své aktivity mezi „rolí podporovanou“ a „rolí podporující“, což může zahrnovat potřebu další koordinace vojenské a civilní spolupráce.

Přesun v rovnováze moci

Těžiště globální ekonomické moci se přesouvá ze Spojených států a Evropy směrem k Asii. Narůstá zájem o tzv. globální prostory (Global Commons) a vytváření schopností k jejich ovládnutí velmocemi. Výsledkem je změna v rovnováze moci a vytváření multipolárního světa. Vojenská moc Spojených států, v porovnání s Čínou, se bude relativně snižovat. Další velmoci typu Indie a Brazílie budou mít strategické zájmy o zdroje mimo své regiony. Výrazně poroste vliv Ruska a i přes problémy demografického úpadku, slabě rozvinuté infrastruktury, korupce a diktátorského režimu budou mít dopady jeho zahraniční politiky globální význam. Státy jako Německo, Velká Británie, Francie, Turecko, Austrálie, Kanada, Indonésie, Japonsko a některé další nabydou na významu v rámci svých regionů. Jiné státy, zejména méně rozvinuté nebo i někteří nestátní aktéři, se budou snažit rozšířit svůj vliv i netradičními způsoby (sponzorováním terorismu či kybernetickými aktivitami). Pravděpodobně pouze Spojené státy a Čína se stanou světovými velmocemi, jež budou moci dlouhodoběji nastavovat a měnit světový řád.

Demografie a urbanizace

Počet obyvatel na zeměkouli ze současných 7,2 miliard poroste na počet mezi 8,1 až 9,4 miliard do poloviny tohoto století.⁷ Nárůst populace bude nižší zejména u vyspělých států, u některých může dojít dokonce k úpadku. V rozvojových státech poroste populace mnohem rychleji. Výsledkem bude politické a sociální napětí, zejména u mladé populace na územích Blízkého východu, Střední Asie a sub-Saharské Afriky, která se stanou zásobárnou silně nespokojených mladých mužů, více náchylných na radikalizaci. I nadále bude převažovat trend, kdy většina světové populace bude žít ve městech. Některá již nyní jsou nebo se stanou obrovskými aglomeracemi čítajícími několik desítek milionů obyvatel.

Obrovské množství obyvatel v těchto městech však bude vytvářet podmínky pro existenci kriminality, dopravních problémů, silného znečištění životního prostředí, gentrifikace⁸ a dalších negativních jevů. Upadající nebo málo rozvinutá velkoměsta a města se stanou zdrojem nestability a bezpečnostních problémů. Slabé vlády a nedostatečně fungující instituce a služby mohou být příčinou růstu násilných a kriminálních aktivit, které se stanou typickým projevem úpadku. Aktivity a iniciativy západních států mohou místním vládám přispět ke zlepšení podmínek.

Změna klimatu

⁷ LUTZ, Wolfgang, Warren C. SANDERSON a Sergei SCHERBOV. *The End of World Population Growth in the 21st Century: new challenges for human capital formation and sustainable development*. London: Earthscan, 2004. ISBN 1-84407-099-9.

⁸ Gentrifikace je označení pro lokální sociálně-kulturní změny, které jsou důsledkem toho, když bohatší lidé nakupují nemovitosti k bydlení v dosud méně prosperujících společenstvích. V návaznosti na gentrifikaci roste průměrný příjem a klesá průměrná velikost rodiny ve společenství, což může vést k vytlačení nízkopříjmových vrstev obyvatelstva (z důvodu zvýšeného nájemného, vyšší ceny domů a vyšší daně z vlastnictví).

Důsledkem změn klimatu dojde ke zvyšování hladiny moří a oceánů. Extrémní klimatické jevy budou pravděpodobně častější a delší. Jejich výsledkem budou ztráty na životech, zranění, výskyt nemocí a vysoké materiální škody. Druhotným projevem bude narůstající migrace, sociální nepokoje, nestabilita a vznik konfliktů. Ozbrojené síly budou častěji zapojeny do asistenčních a podpůrných aktivit, jako je například poskytnutí humanitární pomoci.

Nedostatek zdrojů a energie

Požadavky na dostupnost přírodních zdrojů v budoucnu pravděpodobně porostou. Rostoucí náklady spojené s těmito požadavky mohou vést k intoleranci a nerovnosti mezi státy a společnostmi. Změny klimatu mohou směřovat k nedostatku pitné vody a základních surovin a tím přispívat k omezeným zásobám potravin.⁹

Tím, že mnoho států sdílí stejné vodní zdroje, může docházet k jejich lokálnímu regulování. Výsledkem bude malá úroda, hladomor, pokračující migrace a případně i vznik vnitrostátních či mezinárodních konfliktů. Globální poptávka po energii rychle poroste, zatímco využití alternativních energetických zdrojů se zvýší pouze okrajově.

Závislost rozvinutých zemí na dovozu energie se podstatně zvýší. Může se objevit nedostatek fosilních paliv, vzácných kovů a materiálů nutných k výrobě „high-tech“ produktů. Překonání těchto nedostatků bude vyžadovat příchod nových technologií, objevování, dobývání, úpravu a přepravu zdrojů často v konfliktních, nebezpečných a velmi vzdálených územích.

Požadavek na ochranu zásobovacích a komunikačních tras proto může být spouštěčem vzniku mezinárodních konfliktů. Bezpečné zajištění dodávek zdrojů by mohlo představovat významný bezpečnostní problém. Vojenské síly jako takové by mohly být v rámci mezinárodního mandátu pověřeny úkolem chránit mezinárodní obchod.

Korupce a kriminalita

Korupce podkopává správné fungování vlády, narušuje její důvěryhodnost, legitimitu a odpovědnost. Může zapříčinit a udržovat nestabilitu a přispívat ke globální nerovnosti. Do roku 2030 budou kriminální živly stále častěji využívat alternativní měny, což usnadní anonyrní financování teroristických organizací.

Bude mnohem obtížnější než dnes, aby vlády zmrazily prostředky z nadnárodních trestných činů nebo sankcionovaly nepoctivé (darebácké) režimy. Prosazování právních předpisů proti korupci bude náročné, zejména v postkonfliktních státech. Obchod s drogami, zbraněmi, informacemi a lidmi zůstane celosvětovým bezpečnostním problémem.

Aktéři

Důležitým vývojovým trendem bude existence širokého spektra vlivných a mocných hráčů, kteří se pro stát často stanou výzvou v mnoha otázkách. Tito aktéři se mohou pohybovat od malých hnutí k velkým, dobře propojeným kolektivům. Obzvláště výrazný účinek budou mít v rozvojových zemích. Zatímco stát bude i nadále dominantním hráčem

⁹ Oxford Research Group. (2011), *Competition Over Resources; Drivers of Insecurity and the Global South*. Dostupné na: <https://goo.gl/Vh5LL6>.

v mezinárodních záležitostech, velké nadnárodní korporace, nevládní organizace a mezinárodní organizace budou prominentnější a vlivnější.

- **Státní aktéři.** Národní stát zůstane v příštích 15-20 letech ústředním hráčem mezinárodního řádu. Adaptabilní státy pravděpodobně budou více úspěšné a budou muset stále více spolupracovat s řadou neustále se ovlivňujících nestátních aktérů, mezinárodních organizací a dokonce i jednotlivců s extrémním vlivem. Dojde k růstu konkurence mezi státy, pokud jde o přístup a vliv nad stále omezenějšími zdroji. V příštích letech nelze vyloučit tradiční konflikt mezi státy, nicméně teroristické útoky sponzorované státem, proxy války a kybernetické útoky budou mnohem pravděpodobnější.
- **Nestátní aktéři.** Někteří nestátní činitelé (nadnárodní korporace, nevládní organizace, hnutí a neformální sdružení) budou mít pravděpodobně větší vliv na světové záležitosti, než je tomu dnes. Spolupráce mezi státními a nestátními subjekty bude většinou nezbytná; trojcestné zapojení vojáků, nevládních organizací a nadnárodních společností bude stále důležitější. Vzhledem k trendům větší a složitější urbanizace bude zapojení městských orgánů obzvláště důležité pro vedení vojenských operací ve městech. Extrémističtí nestátní činitelé, často motivovaní ideologickými a kriminálními pohnutkami, budou schopni zcela jistě ve větším měřítku využít informační technologie s potenciálem výrazně narušit komunikační a ekonomické trasy. Budou mít schopnosti použít širokou škálu vojenských schopností (i když v omezeném měřítku) a nové techniky ke zneužití našich slabých stránek a napadení systémů ochrany a obrany. V některých případech mohou dosáhnout do současnosti nepoznaného masového účinku s významnými ekonomickými, sociálními a institucionálními dopady. Rozšiřovat se mohou i vztahy mezi nestátními extrémistickými aktéry a vlivnými kriminálními organizacemi.

Věda a technologie

Zdokonalení informačních technologií, internet věcí, výhody nanotechnologie, nové inovace v biotechnologii, technologický rozvoj umělé inteligence a její aplikace do praktického života poskytne jak příležitosti, tak hrozby pronikání vědomostí k činitelům s nepřátelskými záměry. V oblastech obrany budou informační technologie přispívat k urychlování rozhodovacích cyklů. Prostor a kyberprostor budou propojeny vojenskými aplikacemi širěji než dosud. Nanotechnologie umožní armádě využívat miniaturizované, dálkově ovládané, dokonce až robotické systémy, zatímco biotechnologie zvýší míru osobní ochrany a přesnost senzorů pro detekci biologických elementů.

Globalizace technologií povede k většímu šíření levných zařízení a ke snížení jejich nákladů. To umožní většímu počtu aktérů přístup k poměrně sofistikovaným zbraním. Předchozí technologické výhody, které využívaly ozbrojené síly vyspělých států, budou i nadále snižovány, a to z mnoha důvodů. Řada západních zemí bude ekonomicky předstížena, zejména v množství a kvalitě produktů. Nebude reálné, aby se západní státy zcela spoléhaly na nákladné platformy na špičkové úrovni; tyto se stanou mnohem dražšími, což způsobí, že nebude možno zajistit požadované množství.

IMPLIKACE PRO ČESKOU REPUBLIKU

NATO, EU a s nimi i Česká republika (jako integrální součást obou bezpečnostních entit) budou v horizontu následujících 20 let čelit vážným dlouhodobým hrozbám. Pro tyto hrozby bude charakteristická vysoká dynamika změn, komplexnost a provázanost jednotlivých trendů. Rozložení politické moci, ekonomického a vojenského potenciálu ve světě bude více diverzifikované, což s sebou bude přinášet nestabilitu v podobě zvýšeného množství střetů a hrozbu přímého vojenského ohrožení spojenců.¹⁰

Pro zajištění obrany státu a bezpečnosti jeho občanů mají ozbrojené síly zásadní význam. Aby mohly politiku národní bezpečnosti, prosperity a zájmů státu prosazovat a realizovat jak letální, tak neletální silou, ozbrojené síly musí být schopny efektivní participace na plnění úkolů, které vyplývají z aliančních principů zajištění kolektivní obrany i z unijních principů společné bezpečnosti a obranné politiky. Tyto úkoly předpokládají především¹¹:

- schopnost rychlé reakce i na strategické vzdálenosti;
- schopnost vést vojenské operace velkého rozsahu na úrovni sborů;
- flexibilitu, zvýšenou připravenost a mobilitu sil;
- mezinárodní spolupráci a zejména vyšší akceschopnost NATO a EU;
- aplikaci komplexního přístupu při vedení společných kombinovaných operací se zapojením zpravodajských, vojenských a civilních elementů jak na tradičním bojišti, tak i v kyberprostoru a mediálním prostoru.

Plněním těchto úkolů bude Česká republika přispívat k formování bezpečnostního prostředí a posilování jeho stability, vytváření deterenčního potenciálu v rámci kolektivní obrany a řešení krizových situací v celém spektru operací ve vymezeném geografickém prostoru. Způsob, jakým Česká republika využívá vojenský nástroj moci, se může měnit, a proto bude vyžadovat nové přístupy a schopnosti s adekvátním zdrojovým zabezpečením.

HLAVNÍ PROMĚNNÉ V OPERAČNÍM PROSTŘEDÍ

Hlavními proměnnými, které utvářejí a výrazným způsobem ovlivňují charakter operačního prostředí, jsou následující činitelé: protivník, terén a klimatické podmínky, civilní obyvatelstvo, životní a kulturní prostředí, vyspělé technologie, informace a informační prostředí. Míra vlivu jednotlivých činitelů na operační prostředí je dána jejich vzájemným působením; tato provázanost bude v budoucnosti nadále narůstat. Stále častěji bude docházet k situacím, kdy úspěšné využití výhodných charakteristik některé proměnné s sebou ponese výrazný pozitivní pákový efekt v rámci dalších proměnných. Obdobně, neschopnost plně využít výhodné charakteristiky některých proměnných, nebo naopak schopnost tomuto využití zabránit, může mít výrazný negativní vliv v rámci ostatních proměnných.

¹⁰ *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - VHÚ Praha, 2015, s. 6. ISBN 9788072786664.

¹¹ *Ibid.*, s. 7.

Protivník

S ohledem na charakter protivníka mohou ozbrojené síly ČR plnit své úkoly ve dvou zásadně odlišných typech operačního prostředí. Mohou to být aktivity plněné v rámci operace kolektivní obrany na území nebo v blízkosti napadeného členského státu NATO/EU, ve střetu s vysoce vyspělým nepřítelem, disponujícím organizačně, technologicky i doktrínálně vyspělými ozbrojenými silami, včetně jaderných zbraní, prostředků EB, komplexního systému C4ISTAR, ofenzivních i defenzivních kybernetických schopností a početných konvenčních sil, schopných manévrového boje na úrovni svazků a svazů. Hlavním rysem tohoto nepřítele bude jeho schopnost vést klasické konvenční operace velkého rozsahu, ale v mnoha případech i jeho nejednoznačnost a malá čitelnost, výrazná asymetrie a neregulérnost v působení. Lze předpokládat, že v některých případech bude nepřítel schopen vést operace se schopnostmi na stejné nebo dokonce vyšší technologické úrovni než síly Aliance.

Ve druhém typu operačního prostředí se budou vyčleněné jednotky ozbrojených sil podílet na stabilizačních nebo mírových operacích v rámci mezinárodního společenství v oblastech geograficky, klimaticky i kulturně značně vzdálených a odlišných od podmínek ČR, kdy může být velmi obtížné jednoznačně identifikovat nepřítele a odlišit jeho bojovníky od civilní populace. Takový nepřítel zpravidla nebude vlastnit dostatečný bojový potenciál, aby mohl soupeřit s ozbrojenými silami vyspělých států. Ve své činnosti bude používat nekonvenčních a neregulérních způsobů válčení, snažit se prodlužovat konflikt, vyhýbat se rozhodujícím střetnutím, zatahovat boj do urbanizovaných prostor a usilovat o změnu povahy konfliktu. Snahou takového nepřítele bude postupné vytváření averze místního obyvatelstva a prodlužování konfliktu za cenu ztráty lidských životů a dalších hodnot, využívání teroristických aktivit k destrukci bojiště, napadání „měkkých cílů“, a tím narušování morálky, kritické infrastruktury (rozvodné sítě, produktovody aj.), včetně kritické informační infrastruktury. K dosažení svých cílů nepřítel využije všech jemu dostupných prostředků a informací k omezování nebo narušování vstupu dalších ozbrojených sil do prostoru bojiště.

Schopnost vedení neregulérního boje nepřítelem bude posilována neustále se rozvíjejícími schopnostmi v komerční sféře, jako jsou internet věci, rozsáhlé možnosti zpracování dat v krátkém čase, či obrazové technologie.

Potenciálním nepřítelem mohou být:

- Pravidelné ozbrojené síly s pevnou a známou organizační strukturou, působící dle přijatých doktrínálních zásad a pravidel, respektující normy mezinárodního práva.
- Pravidelné ozbrojené síly s proměnlivou a často méně známou organizační strukturou působící mimo přijaté doktrínální zásady a pravidla, nerespektující normy mezinárodního práva (např. vojenské síly typu tzv. Islámského státu).
- Pravidelná vojenská či polovojenská uskupení (skupiny speciálních sil), v podobě neoznačených maskovaných ozbrojenců (např. tzv. „zelení muži“ na Krymu v roce 2014).
- Polovojenské organizace a formace charakteru domobrany a občanských obranných sdružení s účelovou organizační strukturou, zpravidla jen s lehkými zbraněmi a nízkou úrovní respektování všeobecně uznávaných právních norem.

- Guerillové (partyzánské) jednotky působící proti domácí vládě a jejím případným spojencům, nerespektující téměř žádné právní normy. Tyto jednotky budou dobře vycvičeny a pravděpodobně budou disponovat výzbrojí a technikou lehkého typu.
- Teroristické a zločinecké organizace či drogové kartely působící jak na národní, tak i nadnárodní či globální úrovni, které nerespektují žádné právní normy a využívají technicky vyspělou výzbroj lehčího až středního typu.
- Soukromé polovojenské ozbrojené síly mohou působit ve všech fázích ozbrojeného konfliktu. Tyto polovojenské síly, které lze najmout na kontrakt u civilních společností jakoukoliv ze stran konfliktu, disponují vycvičenými vojáky vyzbrojenými nejmodernější výzbrojí různého typu.

Terén a klimatické podmínky

Ozbrojené síly budou se svými zbraňovými systémy působit ve všech typech terénu a v různých klimatických podmínkách. Bude se většinou jednat o prostředí, které není typické pro střední Evropu: pouštní a stepní oblasti, přímořské pobřežní oblasti, oblasti s hustou tropickou vegetací a rozsáhlý horský terén. Většina vojenských operací bude vedena buď ve složitém terénu s extrémními klimatickými podmínkami, nebo v prostředí s vysokou hustotou obyvatelstva a osídlení. Nepřítel se bude snažit v maximální možné míře působit v těchto oblastech s cílem snížit naši technologickou výhodu a přimět nás vést operace s omezenými schopnostmi. Hustota a složitost infrastruktury může snižovat efektivnost použití zbraní s pokročilou technologií, možnosti spojovacích systémů a získávání zpravodajských informací (zejména z důvodu snížené účinnosti sledovacích a průzkumných systémů). Účinnost moderních zbraňových systémů mohou snižovat také náročné klimatické podmínky v kombinaci s dlouhým trváním operací v náročném terénu. Pokračující trend urbanizace zejména v přímořských oblastech a rostoucí rozmanitost aktérů budou komplikovat odhalení, identifikaci a sledování regulérních i neregulérních sil, podezřelých osob a materiálu. Pro selektivní a přesné ničení či umlčování cílů s vyloučením vedlejších účinků budou nejen v zastavěných prostorech přednostně využívány vysoce přesné zbraně k omezení kolaterálních škod.

Civilní obyvatelstvo

Vliv civilního obyvatelstva v ozbrojených konfliktech neustále narůstá a tento trend lze očekávat i v budoucnosti. V prostorech, ve kterých budou probíhat vojenské operace, bude zpravidla působit velké množství různých vládních i nevládních organizací, společností a médií, a často se bude jednat o místa s vysokou hustotou osídlení. V těchto podmínkách budou sehrávat nezastupitelnou roli civilně-vojenská spolupráce a informační operace, a to především při získávání informací a při psychologickém působení na místní obyvatelstvo a další aktéry. Při bojových operacích bude i nadále nutné řešit nejen ochranu, obranu a zabezpečení vlastních vojsk, ale i místního obyvatelstva. To bude komplikovat přípravu a vedení vojenských aktivit a způsob použití síly. Vhodným použitím moderních vysoce přesných zbraní budou omezeny vedlejší škody, což bude mít výrazný pozitivní dopad na veřejné mínění. Nejen v souvislosti s vedlejšími škodami bude významnou roli sehrávat faktor masmédií, zintenzivněný stále narůstajícím vlivem sociálních médií, který bude ovlivňovat veřejné mínění nejen v rámci obou stran konfliktu, ale také v globálním měřítku.

Životní a kulturní prostředí

Důsledkem vojenských operací vlastních vojsk nebo působením protivníka může dojít k vážným nebo nevratným změnám životního prostředí a zničení kulturních a náboženských hodnot materiálního i nemateriálního charakteru. Ozbrojené síly se musí v maximální možné míře vyvarovat činnostem, které by způsobily škody na životním prostředí velkého rozsahu a musí usilovat o ochranu kulturního dědictví v prostoru vedení operací. Použití vysoce přesných zbraní bude hrát rozhodující úlohu především z hlediska vyloučení či minimalizace vedlejších škod a ztrát (zničení historických památek, zamoření prostoru). V budoucích operacích bude položen důraz na dodržování mezinárodního práva a demokratických hodnot s cílem posílit postavení ozbrojených sil vzhledem k úkolu prosazení mezinárodního mandátu (OSN).

Vyspělé technologie

Operační schopnosti ozbrojených sil vyspělých států budou stále více založeny na využití nejmodernějších technologií. Základem budou informační a komunikační technologie, které budou propojovat zbraňové systémy do jednotné soustavy. Cílem modernizace ozbrojených sil je získání vyšší operační účinnosti, zejména přesnosti působení na protivníka a ochrana vlastních sil. Použitá výzbroj a výstroj bude zabezpečovat vysokou bojovou účinnost jednotlivce i zbraňového systému. Předpokládá se další rozvoj bezpilotních, robotických a bezobslužných autonomních zbraňových i nezbraňových systémů, neletálních zbraní a nanotechnologií. V souvislosti s mnohonárodním charakterem operací bude také nadále docházet ke zvyšování nároků na interoperabilitu a kompatibilitu zbraňových a ostatních systémů i na nejnížší úrovni působení.

Informace a informační prostředí

Zvládnutá informace sehrává roli samostatného činitele a postupně se stává jednou z rozhodujících oblastí konfliktu. Informační prostředí poskytuje další rozměr vojenským operacím a může být těžištěm budoucího konfliktu. Poroste význam systémů zodpovědných za sběr, zpracování, užívání, ochranu a řízení informací a jejich využití. Informačně budou propojovány systémy velení a řízení se systémy navádění vysoce přesných zbraní v rámci konceptu Federated Mission Networking (FMN).¹² Prvky komunikačních a informačních systémů se stanou součástí zbraňových systémů, přičemž stupeň jejich zavedení a využití zásadně ovlivní rozhodovací procesy a tempo vedení operací. Rozšířená distribuce a přístup k novým technologiím by mohly také umožnit zneužití těchto prostředků. Z toho důvodu jsou citlivé informace velmi cenným aktivem sdíleným složkami sil, a v důsledku toho musí být adekvátně chráněny. Kvalita a rychlost sběru, zpracování (porovnání, hodnocení, analýzy, integrace a interpretace) a šíření (postoupení různým subjektům řízení) informací mohou být ohroženy množstvím dostupných informací a zpravodajských produktů a mohou vést k zahlcení systému.

¹² FMN je schopnost zaměřená k podpoře procesu velení, řízení a rozhodování v budoucích operacích prostřednictvím sdílení informací. To poskytuje vlastnosti (agilita, flexibilita a rozšířená kapacita sítě) potřebné ke splnění požadavků kladených na operace pod velením NATO v budoucím prostředí. Požadavek na schopnost FMN je obsažen v CT 5204N Deployable Networks. Joint Operating Environment 2010, s. 60.

IMPLIKACE PRO OZBROJENÉ SÍLY ČESKÉ REPUBLIKY

Soudobé operační prostředí je charakteristické svými prvky chaosu, nejistoty, nepředvídatelnosti, dezinformací, mylných představ a asymetrie s významnými implikacemi na způsob použití a schopnosti ozbrojených sil. Z pohledu celkového vývoje bezpečnostní situace ve světě bude zajišťování obrany České republiky v prvé řadě založeno na principu účasti v zahraničních operacích krizového řízení, a to pod vedením NATO, EU, OSN nebo v ad-hoc vytvořených koalicích. Tento princip je založen na potřebě rychle a efektivně řešit vznik krizových situací ohrožujících lokální bezpečnostní situaci a to dříve než tato lokální bezpečnostní krize naroste do dimenzí rozsáhlejšího konfliktu, který může přerůst hranice daného regionu a zasáhnout případně i teritorium zemí euroatlantické zóny¹³.

Obecné požadavky na síly

Ozbrojené síly musí být schopny společného (joint) působení v celém spektru zpravidla mnohonárodních operací. Kritickým předpokladem úspěšného působení je zvládnutá informace, rychlost nasazení a dlouhodobá udržitelnost v prostoru operace. Ozbrojené síly musí být schopny rychlé adaptace na vývoj v operaci. Musí být schopny interakce s civilními představiteli, nevládními organizacemi a dalšími agenturami ve společném operačním prostoru. Působení ozbrojených sil vyžaduje ve vyšší míře speciální podpůrné dovednosti v oblastech strojírenství, spojení, radiologická, biologická a chemická obrana, speciální operace, civilně-vojenská spolupráce, logistika a zdravotní zabezpečení (např. i v rámci konceptu reach-back).

Růst politické poptávky po připravených a akceschopných ozbrojených silách

V nejistém prostředí lze téměř s jistotou očekávat existenci a působení státních a nestátních aktérů, jejichž cílem bude přímo útočit na hodnoty sdílené zeměmi demokratického světa. Ozbrojené síly budou nezbytným nástrojem pro zajištění obrany státu a bezpečnosti jeho občanů. Úkoly, které budou ozbrojené síly plnit, vyžadují vysokou míru víceúčelovosti. Pro vojenské operace bude potřeba vytvářet schopnosti vhodné pro sestavování modulárních struktur sil dle specifických podmínek prostředí a plněných úkolů.

Široké spektrum potenciálních úkolů a rolí

Mnohorozměrný koncept bezpečnosti vyžaduje, aby ozbrojené síly státu přispěly k důvěryhodnému odstrašení a byly adekvátně připraveny k vedení klasického konvenčního boje i netradičních forem válčení. Ve spolupráci se spojenci a partnery budou muset zvládat různorodé operační úkoly, asistovat při řešení krizových situací jak ve světě, tak i na území státu a být schopny přispět k udržování, posilování a budování míru, poskytovat pomoc při katastrofách i v rámci humanitárních operací.

¹³ NATO Public Diplomacy Division. Active Engagement, Modern Defence. Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization, Brusel, Belgie, 2010, s. 6.

Vyváženost, přesnost a účinnost sil

Ozbrojené síly musí být schopny plnit úkoly jak na území státu, tak i mimo něj. Souběžně může být veden větší počet menších dlouhodobých operací ve značných vzdálenostech od území ČR. Přesné a účinné použití ozbrojených sil má význam nejen z pohledu eliminace protivníka, ale i omezení negativních postojů civilního obyvatelstva účastněného na konfliktu a veřejnosti v ČR. Požadavky na legitimitu a legalitu působení sil zůstávají trvale platné i náhodné neúmyslné kolaterální škody jsou eticky neakceptovatelné.

Multifunkcionalita a univerzálnost použití ozbrojených sil

Síly budou působit v libovolném prostoru, terénu a klimatu a odlišném kulturním a náboženském prostředí. Úkoly, které budou ozbrojené síly plnit, vyžadují vysokou míru víceúčelovosti. Pro vojenské operace bude potřeba vytvářet schopnosti vhodné pro sestavování modulárních struktur sil dle specifických podmínek prostředí a plněných úkolů.

Včasnost reakce a krátký reakční čas

Účinné zpravodajství umožní předvídat vznik krizové situace a vytvoří podmínky pro její předcházení nebo zastavení její eskalace. Nicméně včasná aplikace vojenských nástrojů v počátečních fázích krizové situace vyžaduje mnohem vyšší míru pohotovosti a připravenosti ozbrojených sil a eliminaci překážek omezujících rychlost zasazení (politické rozhodování, přeprava, volnost pohybu a působení v globálních prostorech). Bude růst požadavek na zajištění včasného nasazení do prostorů operace.

Význam lidského faktoru

Komplexně připravený personál je základem úspěšného působení ozbrojených sil. Velitelé i na nejnižších stupních velení budou přebírat stále větší odpovědnost za splnění úkolů. Jejich rozhodnutí mohou mít strategické důsledky. Komplexní prostředí a působení v celém spektru operací vyžaduje vyšší nároky na přípravu a specifičtější zaměření výcviku. S tím souvisí častější využívání syntetického prostředí, umožňujícího komplexní přípravu na potenciální úkoly, jejichž rámec lze jen obtížně reálně vytvářet.

Udržitelnost

Vzdálenost operací od území státu, omezená podpora ze strany hostitelské země a potřeba nepřetržité logistické podpory vyžaduje účinnou mezinárodní spolupráci, podporu ze strany soukromého sektoru a posilování sil a prostředků operační logistiky. Zásadní význam má zajištění a ochrana komunikačních tras, dostupnost zásob a zajištění bezpečnosti dodávek pro ozbrojené síly ze strany průmyslu.

Existence ochranných systémů a prvků ve vybavení vojsk

Požadavky na vysokou bojovou účinnost zbraňových systémů jednotek i jednotlivců budou muset být v souladu se zajištěním adekvátního stupně jejich ochrany. Vybavení ozbrojených sil ochrannými systémy a prvky bude vyžadovat spolupráci a zapojení řady různých vojenských i nevojenských vědeckých, výzkumných a vývojových institucí, jež budou přispívat k vytváření požadovaných schopností v oblasti ochrany.

Připravenost záloh

Relativně malé profesionální síly vyžadují adekvátní úroveň připravených záloh k provádění, podpoře a udržení dlouhodobých operací. Nezbytné je disponovat dostatečným počtem důstojníků pro řízení válečného rozvinutí ozbrojených sil.

Multidoménové bojiště

Vývoj operačního prostředí ovlivňuje i způsob vedení bojové činnosti, do kterého se promítá nelinearita, nasazení malých mobilních jednotek na velkém prostoru, použití vysoce přesných zbraňových systémů, nasazování autonomních bezobslužných systémů a vytváření přehledu o situaci v reálném čase.

Bojová činnost bude vedena ve všech doménách (země, vzduch, voda, vesmír, kybernetická doména). Nasazováno bude velké množství malých mobilních skupin na velkém prostoru. Na důležitosti budou nabývat všechny druhy manévru a bojové činnosti (létka, obchvat, prosakování, výpady a další). Poroste význam neregulérních a asymetrických činností používaných speciálními silami a centralizace bojových skupin pro provedení operace a jejich opětovné rozptýlení v prostoru operace.

V rámci taktiky lze předpokládat další ústup od vedení obranných a útočných činností liniovým způsobem. Dominantní se stane snaha ovládnout co největší počet rozhodujících objektů na co největším prostoru dobře vybavenými a vyzbrojenými malými skupinami bojovníků.

K dosažení počátečního úspěchu bude připravováno koncentrované úsilí všech složek ozbrojených sil, které budou využity později v řešení postkonfliktní situace. V závěrečných fázích operace bude minimalizována vojenská přítomnost a prioritní bude neustálá připravenost záloh na taktické, operační, ale i strategické úrovni velení.

Vedení bojové činnosti bude plně závislé na komunikační datové technice a systémech schopných získávat, zpracovávat a předávat informace, podklady a analýzy v reálném čase v rámci konceptu FMN.

Plánování a vedení operací bude mít dlouhodobý cyklický charakter. Plánování a příprava operací bude vyžadovat všezahrnující (*comprehensive*) přístup s nutností koordinace mezi všemi komponenty společných sil a zapojení mezinárodních, vládních i nevládních orgánů a organizací. Poroste význam kompatibility výpočetní techniky a programového vybavení, ale i důraz na sladění plánovacích procesů a postupů (standarty) bez ohledu na jazykové a národnostní bariéry.

Pokroky v informačních systémech, prostředcích spolupráce, uvědomování o situaci, vesmírných systémech a vojenském hardwaru umožní plánování a provádění vojenských operací ve vyšším tempu. Informační operace budou využitelné ve stále větší míře, protože extenzivní využívání a spoléhání se na informace a s tím související procesy a systémy vytvoří zranitelná místa i příležitosti jak pro vlastní ozbrojené síly, tak i pro protivníka.

Přijaté koncepce a praktické zvládnutí činností v prostředí FMN umožní reakci a rozhodnutí k řešení situace téměř v reálném čase. Dojde k přenesení odpovědnosti na taktický stupeň a v jeho rámci na nejnižší velitele; operativní a přítomné účinné velení a řízení se stane rozhodujícím předpokladem úspěchu při vedení bojové činnosti.

Vzhledem k předpokládanému použití velkého množství malých, kvalitně vyzbrojených a vybavených jednotek působících na velkém prostoru, je velká pravděpodobnost, že v jedné operaci povedou tyto jednotky různé druhy bojové i nebojové činnosti ve stejném čase. Celkem reálně se dá předpokládat, že ve stejném čase v jednom prostoru budou tyto skupiny vést boj s vysokou intenzitou a v druhém prostoru ve stejnou dobu povedou stabilizační nebo zajišťovací operaci k zajištění míru, případně úkoly humanitární pomoci. To povede ke složitostem při řízení a velení v jednotlivých fázích operace.

Při činnosti jednotek se projeví velké rozdíly mezi ozbrojenými silami z důvodu různé profesionální připravenosti vojáků, ale i z hlediska technologické rozdílnosti používaných zbraňových a komunikačních systémů. V některých situacích bude nutno zachovat schopnost působení bez vyspělé techniky či technologií. Daleko větší význam v působení jednotek bude mít zpravodajská činnost. Nejen v zabezpečování sběru informací, ale hlavně v jejich předávání všem aktérům na bojišti v reálném čase pomocí vysoce inteligentních komunikačních systémů na bázi satelitní a digitální datové komunikace.

Ve stabilizační fázi operací bude kladen důraz na minimalizaci vedlejších účinků použití zbraňových systémů. Na základě získání přesných podkladů pro selektivní výběr cílů bude následné použití přesných zbraňových systémů vysoce efektivní. Toto se projeví především v zastavěných prostorech, kde bude snaha snížit vedlejší škody a ztráty na majetku a na životech civilního obyvatelstva. V této fázi se bude snižovat požadavek na použití bojových sil a narůstat poptávka po silách bojového zabezpečení a podpory, případně „specializovaných policejních sil či provinčních rekonstrukčních týmů.

Ozbrojené síly se budou podílet na zajištění poválečného (postkonfliktního) uspořádání v daném prostoru, což bude zajišťovat postupný přechod od poválečného stavu k normálnímu civilnímu řízení. Přechod od bojových ke stabilizačním aktivitám bude vyžadovat zapojení do výstavby institucí a přípravy ozbrojených sil (*capacity building*). V době mezi ukončováním bojových operací a znovunastolením civilního řízení budou mnohé civilní úkoly vyžadovat podporu vojenských sil.

Budoucí operace budou vedeny téměř vždy jako mnohonárodní operace. Z důvodů maximálního účinku dosaženého při vedení bojové činnosti, již při samotném plánování a zahájení operace, budou kladeny vysoké požadavky na co nejrychlejší vytvoření struktury a množství sil s důrazem na interoperabilitu a kompatibilitu všech jednotek z hlediska technického, výzbrojního zabezpečení a z hlediska vybavení komunikačními prostředky.

Nezbytné bude ujednocení zásad taktiky a vedení bojové činnosti všech zúčastněných jednotek a národů. Tento požadavek je omezován rozdíly mezi vyspělými a ostatními státy, a to nejen z hlediska vybavení a výzbroje, ale i z hlediska nízké úrovně interoperability v oblasti doktrinární.

HLAVNÍ OBLASTÍ ROZVOJE VOJENSKÝCH SCHOPNOSTÍ

Z koncepčního rámce pro tvorbu a rozvoj vojenských schopností vychází 7 hlavních oblastí vojenských schopností, které jsou v procesu obranného plánování, jak v NATO, tak v EU, specifikovány následovně¹⁴:

- **Připravenost (*Prepare*):** zajištění dostatečné a účinné vojenské přítomnosti v dané geografické oblasti, s cílem reagovat na požadavky vyplývající ze změny strategického prostředí. Nedílnou součástí této schopnosti je zajištění odpovídajícího vzdělání a výcviku a realistických cvičení, která budou v maximální možné míře odrážet aktuální podobu operačního prostředí.
- **Nasaditelnost (*Project*):** efektivní přepravitelnost, mobilita a rozmístitelnost jednotek bude jednou ze základních podmínek, jak pro vedení úvodní fáze operace, tak i během operace samotné pro zajištění dalšího zásobování a doplňování jednotek. Ozbrojené síly musí disponovat prostředky pro zabezpečení strategické přepravy sil a prostředků, především pak letecké přepravy, a musí disponovat rovněž prostředky k zabezpečení co nejrychlejšího příjmu, soustředění, odesílání a začlenění materiálu i jednotek (RSOI - Reception, Staging, Onward Movement and Integration).
- **Zasaditelnost (*Engage*):** budoucí operaci budou ve zvýšené míře vyžadovat rychlé zasazení sil a to jak na zemi, tak i ve vzduchu či na moři, přičemž specifickou formou budoucích operací se bude stávat boj v zastavěných městských částech. Stejně tak i vševojskový charakter sil si vyžádá efektivní systém zabezpečení a zásobování. Charakter nových operací bude vyžadovat, aby jednotky disponovaly jak zbraněmi určenými k fyzické destrukci protivníkových sil tak i neletálními zbraňovými systémy. Budoucí operace budou vyžadovat přesnou a selektivní formu vyhledávání a zaměřování cílů s minimalizací vedlejších následků při jejich likvidaci nebo neutralizaci, a to především v zastavěných městských zónách. Doprovodným jevem bude rovněž snaha maximálně eliminovat negativní dopady na životní prostředí v operačním prostoru nasazení.
- **Udržitelnost (*Sustain*):** průběh operací a jejich konečný výsledek bude do značné míry ovlivňovat úroveň logistického zabezpečení. Čím více bude místo vedení operace vzdáleno od participujících zemí, tím více bude záležet na plynulé a bezproblémové implementaci zásobovacího řetězce. V prostředí mnohonárodní operace vedené silami vševojskového charakteru budou kladeny značné nároky i na mnohonárodní logistiku. Ta se bude muset při zásobování v požadované kvalitě a kvantitě vyrovnat s překážkami především v oblasti interoperability. Splnění minimálních požadavků týkající se operačních postupů logistické podpory se tak stane určujícím kritériem pro úspěšné vedení budoucích operací.
- **Ochrana sil (*Protect*):** k dosažení požadované úrovně ochrany sil bude rozhodující detekce takových typů zbraní, které z legislativních, morálních či etických důvodů nejsou spojencům k dispozici, ale které může protivník proti spojeneckým silám nasadit. Tato kategorie zbraní zahrnuje především zbraně hromadného ničení

¹⁴ SHAPE/ACT (ed.). *Bi-SC Capability Hierarchy*. SH/PLANS/JCAP/FCP/15-310118. Mons, Belgium, 2015.

(CBRN). Vzhledem k pravděpodobnosti možného použití CBRN a jeho následkům je nezbytné připravit účinnou ochranu vlastních sil. Prioritou bude rovněž ošetřování zasažených vojáků i jednotek a jejich evakuace,

- **Konzultace, velení a řízení** (*Consult, Command and Control*): tato oblast schopností při plánování, přípravě a vedení budoucích operací tvoří rozhodující stavební element pro zajištění pružného a efektivního rozhodovacího procesu a pro zajištění schopnosti ozbrojených sil flexibilně reagovat na nové bezpečnostní hrozby. Tomu napomohou centralizované plánování a decentralizované provedení, které zajistí volnost velitelů při vedení operací a poslouží při nalézání inovativních řešení v extrémním a dynamickém operačním prostředí.
- **Informační zabezpečení** (*Inform*): úspěch budoucích operací bude záviset na schopnosti vytvořit a udržet situační povědomí a zajistit účinné zpravodajství prostřednictvím sběru, třídění, analýzy a vzájemného sdílení získaných informací. Potřeba získat informační a zpravodajskou převahu s sebou nese potřebu ovládnout kybernetický prostor a účinně jej bránit. Vývoj a zavádění nových technologií tak bude vedle oblasti velení a řízení nejnámennější právě v oblasti zpravodajství.

ZÁVĚR

Globální trendy vývoje operačního prostředí, tak jak jsou v tomto dokumentu zachyceny, vyjadřují dynamiku a utváření budoucích aspektů společnosti a mezinárodního vývoje, včetně bezpečnostní politiky a předpokládaného způsobu válčení. Analýza operačního prostředí ukazuje, že tyto trendy jsou neúprosné, kdy přinášejí s sebou rychlé a často nepohodlné změny, které nás nutí přehodnotit mnoho aspektů politiky, strategie a běžného života. Z této analýzy je potřebné se poučit. První a nejdůležitější lekcí je porozumět a vnitřně se ztotožnit s myšlenkou, že stávající schopnosti ozbrojených sil, způsob jejich přípravy, doktríny, materiál, ale i personál pravděpodobně nejsou v krátkodobém horizontu dostatečné k naplňování požadavků na ozbrojené síly a určitě nebudou dostatečné ani v dlouhodobém horizontu, pokud nebudou revidovány, přehodnoceny a následně rozvíjeny.

S tímto vědomím a chápáním transformačního vlivu technologií a rostoucí rychlosti lidské interakce analýza operačního prostředí ukazuje, že jednotlivé trendy se zintenzivňují a často pohybují rychleji, než dochází k pokroku člověka. Rozdíly mezi vlastními schopnostmi a efektivností našich protivníků ustupuje, mizí anebo se dostávají do polohy, kdy jsou schopnosti a technologie mezi jednotlivými aktéry relativně rovnoměrné a skutečnou výhodou je pouze umění zvládnout řadu propojených procesů a aktivit ve všech známých doménách.

Pro ozbrojené síly bude výsledek jejich snažení v budoucnosti ve velké míře záviset na bezprostředních rozhodnutích, která jsou činěna dnes v oblasti politiky a strategie, koncepcí, inovací, adaptace a schopnosti být platným a plně integrovaným aktérem bezpečnostních struktur, ve kterých je Česká republika členem. Budoucnost, kterou tento dokument stručně naznačuje, není jistá, avšak popsané trendy dokazují, že charakter válčení se mění. Aby ozbrojené síly ve svém poslání uspěly, je potřeba se z této skutečnosti poučit.

Název: Operační prostředí: Implikace pro použití a rozvoj ozbrojených sil ČR 2018
Autoři: Ing. Ján Spišák, Ph.D., Ing. Zdeněk Petráš, Ph.D., Mgr. Marek Fiebich, M.A.,
Ing. Tomáš Rak, Ing. Jan Gireth, Ph.D., Ing. Richard Saibert
Grafická a ediční úprava: Mgr. Martin Doleček
Vydavatel: Univerzita obrany
Tisk: Oddělení vydavatelství a správy studijních fondů UO, Brno
Náklad: 50 ks
Rok vydání: 2019
Vydání: první